

13. Солнцев В.М. Вариантность // Большой энциклопедический словарь. Языкознание. Гл. ред. В. Н. Ярцева – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – С. 337-338.
14. Беликов В.И. Социоллингвистика / В.И. Беликов, Л.П. Крысин. – М.: Издательский центр РГГУ, 2001. – 439 с.
15. Bright W. International Encyclopedia of Linguistics. / Bright W. [Editor in Chief] – Volume 4. – New York, Oxford: Oxford Univ. Press, 1992. – 482 p.
16. Петренко А.Д. Социофонетическая вариативность современного немецкого языка в Германии./ А.Д.Петренко. – Киев: Рідна мова, 1998. – 255 с.

УДК 81(477)

Вікторова Л.В.
(Київ, Україна)

НОМИНАЦІЯ ОСОБИ В РУМУНСЬКІЙ МОВІ
(експериментальна семантизація номінативної лексики
в межах лексико-семантичної групи)

Метод вільної атрибуції є ефективним способом виявлення емпіричного компонента значення. Він дозволяє досить детально дослідити семантичну структуру лексичних одиниць саме на сучасному рівні і зробити доповнення або зауваження до вже існуючих словникових тлумачень.

Ключові слова: лексико-семантична група, лексична одиниця, номінація, семантика, вторинна номінація.

Метод свободной атрибуции является достаточно эффективным способом выявления эмпирического компонента значения. Метод позволяет достаточно подробно исследовать семантическую структуру лексических единиц именно на современном уровне и сделать дополнения или замечания к уже существующим словарным толкованиям.

Ключевые слова: лексико-семантическая группа, лексическая единица, номинация, семантика, вторичная номинация.

The method of attribution is a fairly effective way of identifying the empirical component of meaning. Method allows one to investigate lexical items and make additions or comments to the existing interpretations of the word.

Key words: lexical-semantic group, lexical unit, designation, semantics, secondary nomination.

Великий обсяг лексичного ярусу мови змушує лінгвістів звертатися до вивчення фрагментів словника – лексико-семантичних груп (ЛСГ) використовуючи точні та експериментальні методи аналізу мовних явищ. Ці методи не можуть претендувати на монополію в лінгвістичних дослідженнях, вони – лише частина різноманітного арсеналу лінгвіста.

Найбільш цікавими для порівняльного дослідження такого плану є такі лексичні одиниці, оцінні параметри яких есплікуються досить активно. Нами пропонується використати метод вільної атрибуції ознак значення [1: 25]. Він полягає у представленні респондентам анкет зі списком заздалегідь відібраних слів. Головною метою такого експерименту є актуалізація семантичних компонентів значення [2: 92]. Для досягнення необхідної повноти опису та спрощення завдання доцільно вказати конкретизуючі запитання, які окреслюють семантичну сферу, в межах якої респонденти мають приписати слову семантичну ознаку. Таким чином вказується не перше слово, яке «прийшло в голову» в зв'язку зі словом-стимулом, а виділяється типова ознака денотата. До анкети додається наступна інструкція: Ви є учасником психолінгвістичного експерименту. Нам необхідно встановити уявлення людей про дану групу слів. Просимо Вас відповісти, які, на Ваш погляд, риси характерні для перерахованих в анкеті найменувань. Для оптимізації процесу заповнення анкет додаються наприклад: рибалка – засмаглий, обвітрений, носить високі чоботи, має вудку. Для незнайомих слів допускається відповідь «не знаю».

Важливою рисою експериментальних прийомів аналізу структури значення слова є узагальнення близьких за змістом відповідей респондентів в одну, незалежно від конкретного лексичного оформлення відповіді [3: 11]. Наприклад, відповіді на зразок “має серйозні наміри”, “ввічливий”, “вихований” зводяться в один пункт. Отже, при обробці результатів підсумовуються семантично схожі відповіді та підраховується так званий індекс яскравості семантичної ознаки. Індекс яскравості є процентним відношенням кількості тих, хто виділив дану ознаку, до загальної кількості респондентів.

Даний параметр є досить важливою частиною опису структури значення. Він дозволяє ранжувати семантичні компоненти з погляду частоти їх актуалізації, встановити їх відносну ієрархію в структурі семми. Цей параметр дозволяє встановити ядерний чи периферійний статус семи в значенні: якщо, наприклад, семантичний компонент X має індекс яскравості 76% в значенні А та 24% в значенні В, то в першому випадку можливість його ядерного статусу досить висока, а в другому – досить низька, хоча ми не будемо говорити про однозначний збіг між яскравістю семи та її ядерним або периферійним статусом. Сума відсотків відповідей на одне слово-стимул може перевищувати 100%. Цей факт пояснюється тим, що один респондент мав право вказати декілька на його думку характерних для денотата ознак. Всі відмови з тих чи інших причин семантизувати слово зафіксовані у пункті “не знаю”. Дане дослідження дає нам також можливість підрахувати відсоток незнання респондентами зазначених слів. В експерименті брали участь студенти, які вивчають румунську мову.

Одиниці, пов'язані з номінацією особи за позитивними чи негативними якістьми – частина семантичного поля “людина” – більшою мірою, ніж інші розряди конкретних імен, передають країнознавчі конотації, оскільки саме вони оформляють суб'єктивне бачення світу через фіксацію етичних чи естетичних норм конкретного мовного колективу. Для даного експерименту була використана лексико-граматична група іменників “cine iubeste femeile”.

Afemeiat

1. Веселий, бажаний гість у жіночих компаніях – 66,6%.
2. Неохайний, грубий з жінками – 16,7%.

3. «Не знаю» – 16,7%.

Amant

1. Чоловік у позашлюбному зв'язку, обережний – 83,3%.

2. Той, хто віддано кохає – 16,6%.

Crai

1. “Не знаю” – 75%.

2. Досвідчений у любовних справах, немолодий, розумний – 16,6%.

3. П'яниця, неохайний, не поважає жінок – 8,3%.

Craidon

1. Несерйозний, любить залицятися до жінок, – 58,3%.

2. Скромний, сором'язливий, ввічливий з жінками – 41,6%.

Muieratic

1. Молодий, легковажний, веселий, життєлюб, любить проводити вільний час у жіночій компанії, не має постійних стосунків – 66,6%.

2. Той, хто дуже багато відпочиває, гуляє, лінивий – 33,3%. В контексті нашої лексико-семантичної групи така семантизація є помилковою.

3. “Не знаю” – 16,6%.

Favorit

1. Улюбленець жінок, розумний, самовпевнений, лідер – 83,3%.

2. Рідна, близька людина – 16,6%.

Fustangiu

1. Той, хто “баламутить” спокій, пустобрех, жевжик – 91,6%. В контексті нашої лексико-семантичної групи така семантизація є помилковою.

2. “Не знаю” – 50%.

Ademenitor

1. Енергійний, самовпевнений, завжди наполягає на взаємності, досвідчений у любовних справах – 75%.

2. Немолодий, огидний, товстий, грубий з жінками – 25%.

Ispititor

1. Розбещений, хитрий, має демонічну зовнішність, підступний – 75%.

2. Молодий, красивий, легковажний, непостійний у зв'язках – 25%.

Ibovnic

1. Той, хто часто закохується, нерозбірливий у зв'язках – 41,6%.

2. «Не знаю» – 33,3%.

3. Той, кого кохають – 16,6%.

Casanova

1. Має аристократичну зовнішність, вишуканий, ввічливий, улюбленець жінок – 58,3%.

2. Розбещений, цілеспрямований, хитрий, підступний – 50%.

Cavaler

1. Претендент в чоловіки, ввічливий, вихований – 41,6%.

2. Багатий, досвідчений в любовних справах – 33,3%.

3. Військовий, супроводжує жінку в компанії – 33,3%.

Cuceritor

1. “Не знаю” – 91,6%.
2. Молодий, гарний, завзятий у любовних справах – 8,3%.

Ceducator

1. Цинічний, ненадійний, розбещений, підступний – 33,3%.
2. «Не знаю» – 33,3%.
3. Мудрий, немолодий, досвідчений у любовних справах, цілеспрямований – 33,3%.

Підраховуючи всі випадки відмови від відповіді та помилкової семантизації, можемо говорити про те, що при трактуванні цієї групи слів студенти тлумачать поверхневі значення лексем. Помилкова семантизація переважно має локальний характер, тобто респонденти приписують слову такі ознаки, які йому об’єктивно властиві як багатозначному, але які не відповідають формату досліджуваної лексико-семантичної групи. Словники ж дають більш широке тлумачення, враховуючи похідні дефініції, а також трактують назву особи послідовно, визначаючи значення похідних слів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікторова Л. В. Еспериментальна семантизація номінативної лексики в межах лексико-семантичної групи (на матеріалі сучасної румунської мови) / Л. Вікторова, О. Коротун Актуальні проблеми сучасної філології : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції за ред. А. Г. Ніколенка. – Тернопіль: Вид-во НТПУ, 2011. – С. 25 – 28.
2. Левицкий В. В. Экспериментальные методы в семасиологии / В. В. Левицкий, И. А. Стернин. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1989. 193 с.
3. Рудяков А. Н. Опыт системного описания лексико-семантических групп: автореф. дис. ... канд. филол. наук / Рудяков Александр Николаевич. – К., 1983. – 16 с.